

De landbouw en het platteland staan voor grote veranderingen. Door maatschappelijke ontwikkelingen zoals ruimte voor natuur, recreatie en waterberging verschuift de functie van het platteland van hoofdzakelijk voedselproductie naar een multifunctionele landbouw.

Kennisnetwerk multifunctionele landbouw

ANIMAL SCIENCES GROUP
WAGENINGEN UR

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

Veranderende behoeften van de samenleving hebben een grote invloed op het platteland en op de landbouw. Er worden andere eisen gesteld op het gebied van voedselveiligheid, natuur, landschap, milieu en dierenwelzijn. De economische waarde van het platteland verschuift naar landbouwproductie in combinatie met tal van maatschappelijke functies: multifunctionele landbouw.

Een groeiend aantal ondernemers speelt in op deze veranderingen en is actief met nieuwe ideeën en innovaties. Door te experimenteren op het eigen bedrijf en door nieuwe ontwikkelingen toe te passen in de bedrijfsvoering bereiden zij zich voor op de toekomst en zoeken aansluiting bij nieuwe maatschappelijke behoeften. Als de ondernemers voor deze innovaties voldoende aandacht en ruimte krijgen zal

een groter deel van de landbouw beter in staat zijn de omslag naar de toekomst met succes te maken. Ook zal de erkenning van innoverende ondernemers er door toenemen. Op dit moment is de uitwisseling van kennis tussen vernieuwende ondernemers, beleid en onderzoek nog minimaal. Door deze uitwisseling te versterken en de afstemming te verbeteren zal meer maatwerk ontstaan in beleid

en onderzoek. Dit vergroot de kansen voor een succesvolle bedrijfsontwikkeling. Innoverende boeren kunnen anderen bovendien inspireren. Door goede afstemming is beïnvloeding van beleid mogelijk en kan het onderzoek zich beter richten op deze voorlopers in de landbouw.

Werkwijze

Hoe willen we dit bereiken? Door het opzetten van een

kennisnetwerk willen we de kennis die er bij ondernemers en onderzoekers is bundelen en beter toegankelijk maken. Ook gaan we de knelpunten inventariseren waar ondernemers nu tegenaan lopen als zij zich in hun bedrijfsontwikkeling buiten de geëffende paden begeven. Dit doen we ondermeer in een eerste – interne – workshop. Vervolgens gaan we werken aan het opheffen van geconstateerde barrières. Dit

De boerderij als inspiratiebron

Marente en Jaap Hupkes runnen een melkveebedrijf van 50 hectare en 75 melkkoeien in het Gelderse Voorst. De ondernemers beperken zich echter niet tot de productie van melk, maar richten zich op wat zij zelf noemen het behoud van het agrarisch cultuurgood en anderen het buitenleven laten meebeleven. Zo kunnen bezoekers uitrusten tegen een warm koeienlijf, zwart witte koeien vereeuwigen op het witte doek of genieten van knuffelmelk. Dit allemaal rond het thema duurzame landbouw.

Marente Hupkes hierover: 'Naast de primaire productie is er natuur, educatie, recreatie en zorg, met de boerderij als inspiratiebron. Wekelijks ontvangen we 60 tot 80 gasten, in alle leeftijds categorieën, heel vitale mensen, maar ook mensen met problemen die hier de rust en de ruimte vinden om op adem te komen. Door aan dit project rond multifunctionele landbouw deel te nemen hoop ik iets te kunnen doen tegen het 'uitmelken' van de samenleving. Want wat is een samenleving zonder koeien in de wei, waarin landbouw en samenleving niet meer met elkaar verbonden zijn? Zo'n samenleving zou het leven met de natuur in de weg staan en daar wil ik wat aan doen. Met deelname kan ik een voorbeeldfunctie vervullen voor boeren die zich bezig willen houden met zorg en educatie. De boerderij kan hierin een spilfunctie vervullen.'

doen we samen met externe partijen, zoals vertegenwoordigers van overheden en betrokken organisaties. De kern van het kennisnetwerk zal bestaan uit 20 tot 25 ondernemers die zich al intensief bezig houden met innoverende of multifunctionele landbouw.

Meerwaarde

Voor elk van de ondernemers maken we per bedrijf een uitgebreide bedrijfseconomische

analyse als basis om mee verder te werken. Door zo'n analyse worden obstakels in de bedrijfsvoering beter zichtbaar, maar laten we ook zien dat verbreding van de bedrijfsvoering ook in economische zin aantrekkelijk kan zijn, of we maken zichtbaar waar de economische onderbouwing van de nieuwe activiteiten tekort schiet. Na de analyse werken we gezamenlijk aan het oplossen van knelpunten en willen

we een adequaat netwerk creëren. Tal van oplossingsrichtingen staan ons daarbij voor ogen: het creëren van draagvlak, de haalbaarheid van initiatieven vergroten, financieringsmogelijkheden verbeteren, de organisatiegraad van ondernemers die zich met bepaalde gebieden van verbreding bezig houden verbeteren, het kanaliseren van de dialoog met instituten en overheden, de omstandigheden beïnvloeden

zodat multifunctionaliteit in de bedrijfsvoering vorm kan krijgen. In de workshops kunnen ondernemers hun kennis delen met collega's en met de brede praktijk in de vorm van waardevolle en informatieve bijeenkomsten.

Landbouw in samenwerking met natuur

Landbouw is meer dan voedselproductie, ze is ook drager van natuur en cultuur. Dat is het uitgangspunt van Piet van IJzendoorn en Marja Molenaar. Sinds 1981 brengen zij dit uitgangspunt in praktijk op hun biologisch-dynamisch bedrijf Zonnehoeve in Zeewolde (Flevoland), een gemengd bedrijf met veeteelt (paarden en melkveehouderij), akkerbouw, een bakkerij waar van eigen tarwe brood gebakken wordt met Demeter- en EKO-keurmerk, en drie gezinshuizen met twaalf uit huis geplaatste jongeren. Zonnehoeve biedt circa 20 mensen een inkomen.

Piet van IJzendoorn: 'Biologische landbouw is voor ons het meest logische, want biologische landbouw is een vorm van landbouw waarin je samenwerkt met de natuur. Vroeger was multifunctionele landbouw een vanzelfsprekendheid, nu niet meer. Dat willen we er weer in brengen. Want de landbouw heeft de mens veel te bieden, speciaal ook de jongeren. Zij vinden in de landbouw en in het leven op de boerderij de basis van het leven. Dit geeft inhoud en motivatie. Naast de zorgboerderij werken we aan natuurbeheer. We doen hierbij veel in samenwerking met Staatsbosbeheer en het Flevolandschap. Natuurbeheer is iets dat goed bij de landbouw past. Wat mij betreft is natuur een basisvoorwaarde die landbouw mogelijk maakt en is landbouw een basis voor waardevolle natuur.'

Ik hoop dat het kennisnetwerk de processen die nodig zijn om multifunctionele landbouw verder te ontwikkelen kan ondersteunen. Daarnaast: de politiek zal meer gevoel moeten krijgen voor innoverende ondernemers, want de randvoorwaarden waarbinnen we onze werkwijze in praktijk moeten brengen zijn niet altijd even plezierig.'

Colofon

Het Kennisnetwerk Multifunctionele Landbouw is onderdeel van het LNV-onderzoeksprogramma 400-V Multifunctionele Bedrijfssystemen en wordt uitgevoerd onder auspiciën van Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group en het Praktijkonderzoek Plant en Omgeving sector Akkerbouw, Groene Ruimte en Vollegrondsgroenten, beiden gevestigd in Lelystad en deel uitmakend van Wageningen UR.

Projectleiding

Catharinus Wierda,
Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group, Wageningen UR,
tel. 0320 293 455, email:
Catharinus.Wierda@wur.nl

Financiering en deelnemers

Kennisnetwerk Multifunctionele Landbouw wordt gefinancierd door LNV en staat nadrukkelijk open voor aansluiting en samenwerking met ondernemers, organisaties, en netwerken die zich richten op innovatie, verbreding en multifunctionaliteit van de Nederlandse landbouw. Het netwerk wil een platform zijn voor uitwisseling van kennis tussen praktijk, onderzoek en beleid en bijdragen aan de verdere ontwikkeling en implementatie van innovaties op praktijkbedrijven.

Uitgave

Dit is een uitgave van Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group en Praktijkonderzoek Plant en Omgeving, sector Akkerbouw, Groene Ruimte en Vollegrondsgroenten van Wageningen UR

Productie

JHPR&C, Jaap Holwerda,
Amersfoort

Vormgeving

Grafisch Atelier Wageningen

Fotografie

bvBeeld, Wageningen

Druk

Modern, Bennekom

Meer informatie

Marleen Braker
tel. 0320 293 393
email: marleen.braker@wur.nl
Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group, Wageningen UR,
Postbus 2176, 8200 AC Lelystad